

Euroopa Regioonide Komitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/73/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta“

(2018/C 361/09)

Raportöör: Roccaforita (Messina provints) vallavalitsuse liige Mauro D'ATTIS (IT/EPP)

Viitedokument: „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2009/73/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta“

COM(2017) 660 final

I. MUUDATUSETTEPANEKUD

Muudatusettepanek 1

Põhjendus 3

Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
<p>Direktiivi eesmärk on tegeleda maagaasi siseturu väljakujundamise järelejäänud takistustega mis tulenevad sellest, et liidu turueeskirju ei kohaldata kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasitorujuhtmetele. Käesoleva direktiiviga sisseviidavad muudatused tagavad, et vähemalt kahte liikmesriiki ühendavatele gaasi ülekandetorudele kohaldatavaid eeskirju kohaldatakse liidu piires ka kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi torujuhtmetele. See tagab õigusraamistiku ühtsuse liidus, vältides samas konkurentsi moonutamist liidu energia siseturul. See suurendab ka läbipaistvust ja annab õiguskindluse seoses õiguskorraga, mida kohaldatakse turuosalistele, eelkõige gaasitaristusse investeerijatele ja võrgukasutajatele.</p>	<p>Direktiivi eesmärk on tegeleda maagaasi siseturu väljakujundamise võimalike järelejäänud takistustega mis tulenevad sellest, et liidu turueeskirju ei kohaldata kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasitorujuhtmetele. Käesoleva direktiiviga sisseviidavad muudatused tagavad, et vähemalt kahte liikmesriiki ühendavatele gaasi ülekandetorudele kohaldatavaid eeskirju kohaldatakse liidu piires ka kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi torujuhtmetele, sealhulgas liikmesriikide territoriaalvetes ja majandusvööndites. See tagab õigusraamistiku ühtsuse liidus, vältides samas konkurentsi moonutamist liidu energia siseturul. See suurendab ka läbipaistvust ja annab õiguskindluse seoses õiguskorraga, mida kohaldatakse turuosalistele, eelkõige gaasitaristusse investeerijatele ja võrgukasutajatele.</p>

Motivatsioon

Regioonide Komitee arvates ei tuleks kooskõlas vajalikkuse, proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõttega ning pidades silmas ELi gaasivarustuskindluse tagamise üldeesmärki piirata kolmanda direktiivi sätete laiendamist sellistele juhtudele, mille puhul peetakse seda rangelt vajalikuks.

Muudatusettepanek 2*Põhjendus 4*

Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
<p>Arvestades, et varem puudusid liidu konkreetseid eeskirjad, mida kohaldada kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi torujuhtmetele, peaks liikmesriikidel olema võimalus lubada erandeid direktiivi 2009/73/EÜ teatavatest sätetest seoses kõnealuste torujuhtmetega, mis on selle direktiivi jõustumiskuupäevaks valminud. Kolmandatesse riikidesse viivate ja sealt tulevate gaasi torujuhtmete jaoks tuleks kohandada muude kui omandisuhete eraldamise mudelite kohaldamise kuupäeva.</p>	<p>Arvestades, et varem puudusid liidu konkreetseid eeskirjad, mida kohaldada kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi torujuhtmetele, peaks liikmesriikidel olema võimalus lubada erandeid direktiivi 2009/73/EÜ teatavatest sätetest seoses kõnealuste torujuhtmetega, mis on selle direktiivi jõustumiskuupäevaks valminud. Komisjon peab sellised erandid heaks kiitma. Kolmandatesse riikidesse viivate ja sealt tulevate gaasi torujuhtmete jaoks tuleks kohandada muude kui omandisuhete eraldamise mudelite kohaldamise kuupäeva.</p>

Motivatsioon

Ei vaja selgitust.

Muudatusettepanek 3*Artikkel 1**Punkt 1*

Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
<p>1) artiklis 2 asendatakse punkt 17 järgmisega:</p> <p>„17) „ühendustoru“ – ülekandetoru, mis ületab kas maa või õhu kaudu liikmesriikide vahelist piiri või liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelist piiri kuni liidu jurisdiktsiooni piirini;“</p>	<p>1) artiklis 2 asendatakse punkt 17 järgmisega:</p> <p>„17) „ühendustoru“ – ülekandetoru, mis ületab kas maa või õhu kaudu liikmesriikide vahelist piiri või – üksnes seal, kus kogu sellise olemasoleva taristu kindel tehniline päevane võimsus, mis ühendab Euroopa Liitu kolmanda riigiga, kust asjaomane (pärast käesoleva direktiivi vastuvõtmise kuupäeva valminud) taristu on ameti sertifikaadi kohaselt pärit, juba (või ühiselt koos asjaomase uue taristuga) ületab 40 % ameti sertifikaadi kohaselt Euroopa Liitu või määruse (EL) 2017/1938 I lisas määratletud asjakohast riskirühma kolmanda riigiga ühendava taristu (sealhulgas ELis asuvad veeldatud maagaasi terminalid) kindlast tehnilisest päevasest võimsusest – liikmesriikide ja kolmanda riigi vahelist piiri;“.</p>

Motivatsioon

Sama kui põhjenduse 3 puhul. Komisjoni praktikas kohaldatakse turgu valitsevat seisundi eeldusena tavaliselt – Euroopa kohtute kinnitatud – 40 % piirmäär (kusjuures selline eeldus on ümberlükatav). Lisaks on selline käsitlusviis paremini kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 194 lõike 2 teise lõigu ja artikli 3 lõikega 2, mis puudutab Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide erinevat pädevust energiavaldkonnas ning subsidiaarsuse põhimõtet. Määruse (EL) 2017/1938 I lisas määratletud riskirühmad jäävad ELi gaasivarustuskindluse süsteemis keskele kohale, sest nende eesmärk on oluliste riikideüleste riskide haldamine. Nord Stream II projekt võib mõjutada ennekõike kahte riskirühma (Ukraina ja Valgevene).

Muudatusettepanek 4

Artikkel 1

Punkt 4

Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
<p>4) Artiklit 36 muudetakse järgmiselt: a) lõikele 3 lisatakse järgmine teine lause: „Kui kõnealune taristu asub ühe liikmesriigi ja vähemalt ühe kolmanda riigi jurisdiktsiooni all, konsulteerib riiklik reguleeriv asutus enne otsuse vastuvõtmist kolmandate riikide asjaomaste asutustega.“ b) lõike 4 teisele lõigule lisatakse järgmine teine lause: „Kui kõnealune taristu asub ka vähemalt ühe kolmanda riigi jurisdiktsiooni all, konsulteerivad liikmesriikide riiklikud reguleerivad asutused enne otsuse vastuvõtmist kolmandate riikide asjaomaste asutustega, et tagada käesoleva direktiivi sätete järjekindel kohaldamine asjaomase taristu suhtes kuni liidu jurisdiktsiooni piirini.“;</p>	<p>4) Artiklit 36 muudetakse järgmiselt: a) lõike 1 punkt a asendatakse järgmisega: „a) Investeering peab suurendama gaasivarustuse konkurentsi ja parandama varustuskindlust, võttes kolmandatesse riikidesse viiva ja sealt tuleva taristu puhul arvesse ka asjaomase pakkumise struktuuri ja juurdepääsu ekspordiks/impordiks kasutatavatele torujuhtmetele sellistes kolmandates riikides.“; b) lõikele 3 lisatakse järgmine teine lause: „Kui kõnealune taristu asub ühe liikmesriigi ja vähemalt ühe kolmanda riigi jurisdiktsiooni all, konsulteerib riiklik reguleeriv asutus enne otsuse vastuvõtmist kolmandate riikide asjaomaste asutustega.“; c) lõike 4 teisele lõigule lisatakse järgmine teine lause: „Kui kõnealune taristu asub ka vähemalt ühe kolmanda riigi jurisdiktsiooni all, konsulteerivad liikmesriikide riiklikud reguleerivad asutused enne otsuse vastuvõtmist kolmandate riikide asjaomaste asutustega, et tagada käesoleva direktiivi sätete järjekindel kohaldamine asjaomase taristu suhtes kuni liidu jurisdiktsiooni piirini.“;</p>

Motivatsioon

Käesoleva muudatusettepaneku eesmärk on tagada, et võimaliku erandi tegemise hindamisel saaks võtta paremini ja üksikasjalikumalt arvesse ka välismaiseid tegureid (tooraine, võimsus), mis on olulised artikli 36 kohasel impordi-/eksporditaristu kontrollimisel, st turgu valitseva seisundi olemasolu varustamisel või transportimisel.

Muudatusettepanek 5

Artikkel 1

Punkt 7

Komisjoni ettepaneku tekst	Komitee muudatusettepanek
<p>7) artiklile 49 lisatakse järgmine lõige 9: „Kui tegemist on kolmandatesse riikidesse viivate ja sealt tulevate gaasi torujuhtmetega, mille ehitamine on lõpetatud enne [PO: käesoleva direktiivi jõustumiskuupäev], võivad liikmesriigid otsustada teha erandeid artiklitest 9–11 ja 32 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 selliste torujuhtmete lõikude osas, mis jäävad liidu jurisdiktsiooni piiri ja nende jurisdiktsiooni alla kuuluva esimese ühenduspunkti vahele, tingimusel, et erand ei kahjusta konkurentsi või liidu maagaasi siseturu tõhusat toimimist ega varustuskindlust liidus. Erand võib olla ajaliselt piiratud ja seotud tingimustega, mis aitavad kaasa eespool nimetatud tingimuste saavutamisele. Kui kõnealune gaasi torujuhe asub rohkem kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni all, otsustab torujuhtme suhtes erandi tegemise see liikmesriik, kelle jurisdiktsiooni alal asub esimene ühenduspunkt. Liikmesriigid avaldavad otsuse erandi tegemise kohta ühe aasta jooksul alates käesoleva direktiivi jõustumisest.“</p>	<p>7) artiklile 49 lisatakse järgmine lõige 9: „Kui tegemist on kolmandatesse riikidesse viivate ja sealt tulevate gaasi torujuhtmetega, mille ehitamine on lõpetatud enne [PO: käesoleva direktiivi jõustumiskuupäev], võivad liikmesriigid otsustada teha erandeid artiklitest 9–11 ja 32 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 selliste torujuhtmete lõikude osas, mis jäävad liidu jurisdiktsiooni piiri ja nende jurisdiktsiooni alla kuuluva esimese ühenduspunkti vahele, tingimusel, et erand ei kahjusta konkurentsi või liidu maagaasi siseturu tõhusat toimimist ega varustuskindlust liidus. Erand on ajaliselt piiratud, selle kohaldamine lõpeb hiljemalt [kolm aastat pärast käesoleva muudetava direktiivi jõustumist] ja erand on seotud tingimustega, mis aitavad kaasa eespool nimetatud tingimuste saavutamisele. Kui kõnealune gaasi torujuhe asub rohkem kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni all, otsustab torujuhtme suhtes erandi tegemise see liikmesriik, kelle jurisdiktsiooni alal asub esimene ühenduspunkt. Pädev asutus teatab otsusest viivitamata komisjonile, lisades kogu otsust käsitleva asjakohase teabe. Teatamisele järgneva kahe kuu jooksul võib komisjon teha otsuse, millega nõutakse, et liikmesriik muudaks erandi tegemise otsust või võtaks selle tagasi. Liikmesriigid avaldavad otsuse erandi tegemise kohta ühe aasta jooksul alates käesoleva direktiivi jõustumisest.“</p>

Motivatsioon

Õiguskindluse mõttes on oluline kehtestada eranditele selge tähtaeg.

II. POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Üldised märkused

1. tuletab meelde, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on paljudel juhtudel keskne vastutus energia tagamisel ja/või jaotamisel, planeeringute koostamisel ja keskkonnakaitstes, energiavarustuskindluse tugevdamisel ning kodanike, ettevõtjate ja riigi ametiasutuste koostööpartnerina energiavarustuse valdkonnas;

2. tõdeb ennekõike, et piisava hulga mõistliku hinnaga maagaasi kättesaadavus usaldusväärsetelt tarnijatelt kaasaegse, turvalise ja vastupidava imporditaristu kaudu on kohalike ja piirkondlike kogukondade jätkusuutliku elatustaseme alus ning esmatahtis allikas äritegevuseks, mis aitab kaasa töö ja väärikuse tagamisele nende liikmetele, ning et Euroopa Liit on vastavalt oma poliitilistele eesmärkidele kohustunud vähendama kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2050. aastaks 80–95 % võrreldes 1990. aasta tasemega ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Energia tegevuskava aastani 2050 (COM(2011) 885 final).

3. juhib tähelepanu sellele, et ELi vajadus maagaasi importimise järele suureneb lähiaastatel veelgi, mis on seotud sisenõudluse suurenemise ja vastava tootmise vähenemisega ELis. Komitee rõhutab, et taristuprojektid, millega antakse ühele tarnijale juurdepääs üle 40 % ELi või määruse (EL) 2017/1938 I lisas määratletud riskirühmade impordivõimsusest, nagu Nord Stream 2, ohustavad energiajulgeolekut ja siseturu arengut. Riskide leevendamiseks on vaja täielikku vastavust gaasidirektiivi nõuetele, eriti neile, mis puudutavad kolmandate isikute juurdepääsu, omandisuhete eraldamist ning läbipaistvaid, mittediskrimineerivaid ja kulusid kajastavaid tariife;
4. rõhutab, et maagaasi siseturu arendamine ELis on käimas ja sõltub otsustest, millega suurendataks tooraineturu likviidsust ja mitmekesistatakse vastavaid allikaid, ning impordimahu arengust, et vähendada ühtlasi maagaasi hinnataset kodanike ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks;
5. märgib, et maagaasi turgu iseloomustab tooraineturu ja asjaomase võimsuseturu suurenenud vastastikune sõltuvus: mõlemal turul valitseb sama nõudlus, st nõudlus, mille põhjustavad saatjad, kes tagavad ühenduse kauba allikate (maardlad ELis või väljaspool ELi ja terminalid veeldatud maagaasi tootmiseks) ja asjaomase ELi kohalik nõudluse vahel;
6. rõhutab seetõttu, et uusi õigusnorme (mis põhinevad turu omadustel, mis on seotud asjaomase taristu arendamisega vaba turu ja solidaarsuse põhimõttel põhinevas ELi energialiidus, mille eesmärk on tagada turvaline, konkurentsivõimeline ja säästlik energia (vähese CO₂-heittega Euroopa saavutamine 2050. aastaks)) tuleb hoolikalt kaaluda mitte ajutise lahendusena, vaid pikaajalises perspektiivis;
7. märgib, et see on eriti vajalik, arvestades investeringutele ja ettevõtlusele avaldatavat mõju kohalikes ja piirkondlikes kogukondades, kus kolmandatest riikidest pärit torujuhtmed ELi territooriumile randuvad;
8. tuletab meelde, et ka kohalikele ja piirkondlikele kogukondadele võib avalduda keskkonnamõju, kuigi merealuste torujuhtmete suhtes kohaldatakse rangeid ELi ja rahvusvahelisi keskkonnaalaseid õigusnorme, sealhulgas Espoo konventsiooni, ning maagaasi struktuuridel esinevate õnnetuste arv on võrreldes muu energiataristuga eriti väike;

Konkreetsed soovitused

9. rõhutab, et eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajab EL i) maagaasi väljastpoolt ELi (praegustelt ja võimalikelt tulevastelt tarnijatelt, kellega ühenduse loomist tuleb julgustada) ning ii) sõltumatust kindlatest tarnijatest/riikidest, arvestades, et nagu iga seadusandliku algatuse puhul, tuleb arvesse võtta mõlemat objektiivset piirangut;
10. kinnitab ⁽²⁾ oma arvamust, et Euroopa uued energiaprojektid peaksid keskenduma energiavarustuse mitmekesistamisele ega tohiks õonestada transiidiriikide staatust, Euroopa naabruspoliitika riigid kaasa arvatud;
11. tunnistab, et teatavad hiljutised taristualgatused maagaasi importimiseks, iseäranis Nord Stream 2, võivad küll aidata arendada tarneteid, ent võiksid osutada probleemiks teatavate teiste liikmesriikide ning iseäranis teatavate kohalike ja piirkondlike kogukondade varustuskindluse aspektist. Komitee rõhutab, et sellistele probleemidele tuleb leida lahendused, tuginedes solidaarsuse ning siseturu põhimõtetele ELi ja piirkondlikul tasandil ning riski hindamisele nii varustuskindluse kui ka rajatiste endi ohutuse mõttes ELi asjaomaste eeskirjade alusel;
12. tuletab sellega seoses iseäranis meelde muresid, mida tekitavad teatavate kolmandate riikide maagaasitarnijate turgu valitseva seisundi tugevdamine ja sellega kaasnevad hinnamoonutused. Samuti võivad algatused nagu Nord Stream 2 ohustada kolmandates riikides asuvate energiaallikate vajalikku mitmekesistamist ELis;
13. peab seetõttu kiiduväärseks komisjoni kõnealust seadusandlikku algatust, ent juhib tähelepanu vajaliku mõjuhindamise tähtsusele kooskõlas institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppega ⁽³⁾;

⁽²⁾ CIVEX-VI/011.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1).

14. täpsustab, et vastustes tuleb sellegipoolest alati võtta arvesse ELi üldhuvi ja energialiidu loomist, mis on kõikide liikmesriikide jaoks endiselt kõige olulisemal kohal, ning lisaks solidaarsuse põhimõttele ka proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõtte järgimist – neist viimane on kõnealusel juhul ELi ühe liikmesriigi senati hinnangul ohus;
15. märgib seda silmas pidades ning, võttes arvesse eespool nimetatud seost võimsuse (imporditaristu) ja tooraine (maagaas) vahel, et tuleks eelistada lahendusi, millega välditakse uutesse impordirajatistesse (nt Lähis-Idast Kreekasse viiv avamere taristu, mis võib aidata mitmekesistada Kagu-Euroopa liikmesriikide tarneallikaid) investeerimise takistamist või olemasoleva taristu haldamise raskendamist, sest sellel võiks olla paradoksaalne tagajärg, et vähenevad impordivõimalused ja suureneb ELi sõltuvus praegustest tarnijatest;
16. märgib, et kui valida eespool kirjeldatud lähenemisviis, mis ei heiduta uusi investeringuid tegemast ega koorma täiendavalt liigselt olemasoleva imporditaristu haldamist, aitaks see leevendada kahtlusi kavandatud direktiivi võimaliku negatiivse ja soovimatu mõju osas turule ja ettevõtjatele, millele juhiti tähelepanu komisjoni algatatud konsultatsiooni käigus;
17. tuletab eelkõige meelde sidusrühmade organisatsioonide, nagu Eurogasi ühenduse sellealasteid kahtlusi: i) ettepaneku tagasiulatuv mõju juba olemasolevasse taristusse tehtud investeringutele (tagantjärele muudetav õigusraamistik ja ajakava) ja investorite õiguspärasele ootustele, ii) (rahvusvahelisest õigusest tulenevad) õiguslikud ja poliitilised raskused pidada kolmandate riikidega ilma nende nõusolekuta uuesti läbirääkimisi olemasolevate valitsustevaheliste kokkulepete üle ning iii) võimalikud ohud ELi tulevasele varustuskindlusele, arvestades eespool esitatud tähelepanekuid ja ka uute gaasijuhtmetega seonduvaid raskusi;
18. teeb eespool esitatud arvesse võttes ning kooskõlas lahutamatu omavahel seotud subsidiaarsuse, proportsionaalsuse ja solidaarsuse põhimõttega järgmised parandusettepanekud: i) võimaldada ELi institutsioonidel vältida või lahendada probleeme, mis võivad tekkida mõnes liikmesriigis teiste liikmesriikide taristualgatuste tõttu, mille mõjul võidakse tugevdada turgu valitsevat seisundit või vähendada ELi-väliste allikate mitmekesistamist, nagu on märgitud eespool punktis 10, ii) kaitsta kogu ELi varustuskindlust ohtude eest ning iii) tagada kooskõla ELi praeguse õigusliku raamistiku ja rahvusvaheliste kohustustega;
19. palub seega komisjonil tagada seoses direktiivi ettepaneku territoriaalse kohaldamisala laiendamisega vetele vajalik vastavus ÜRO Montego Bay mereõiguse konventsioonile (ja vajadusel kohandada kõnealust laiendamist);
20. rõhutab, et eespool esitatud lähenemine võimaldab järjekindlalt saavutada vajalike poliitikameetmete kooskõla vajadusega järgida ELi siseõiguse õiguslikke piiranguid kapitali vaba liikumise vallas ja rahvusvaheliste sätetega (ÜRO mereõiguse konventsioon, WTO, investeringute kaitset käsitlevad eeskirjad);
21. rõhutab jõupingutusi, mida komitee kavatab teha oma rolli täitmiseks kõnealusel valdkonnas, et leida ELi lahendusi eespool nimetatud probleemidele, ning loodab, et samu jõupingutusi teevad ka teised ELi institutsioonid, ja kutsub neid üles muudatusettepaneku vastu võtma.

Brüssel, 16. mai 2018

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Karl-Heinz LAMBERTZ